

5HD404

„Koncepce a počátky realizace ekonomické, sociální a politické transformace (1989–1992)“

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Václav Havel, Novoroční projev 1990

Pramen: Lukáš Landa. Novoroční projevy prezidenta Václava Havla 1990 – 2003. 2018. [vid. 20.4.2018]. Dostupné z:
<https://plus.rozhlas.cz/novorocni-projevy-prezidenta-vaclava-havla-1990-2003-7825891>

Milí spoluobčané. Čtyřicet let jste v tento den slyšeli z úst mých předchůdců v různých obměnách totéž. Jak naše země vzkvétá, kolik dalších bilionů tun oceli jsme vyrobili, jak jsme všichni šťastni, jak věříme své vládě a jaké krásné perspektivy se před námi otevírají. Předpokládám, že jste mne nenavrhli do tohoto úřadu proto, abych vám i já lhal. Naše země nevzkvétá. Velký tvůrčí a duchovní potenciál našich národů není smysluplně využit. Celá odvětví průmyslu vyrábějí věci, o které není zájem, zatímco toho, co potřebujeme, se nám nedostává. Stát, který se nazývá státem dělníků, dělníky ponižuje a vykořisťuje. Naše zastaralé hospodářství plýtvá energií, které máme málo. Země, která mohla být kdysi hrdá na vzdělanost svého lidu,

vydává na vzdělání tak málo, že je dnes na dvaasedmdesátém místě na světě. Zkazili jsme si půdu, řeky i lesy, jež nám naši předkové odkázali a máme dnes nejhorší životní prostředí v celé Evropě. Dospělí lidé u nás umírají dřív, než ve většině evropských zemích. Ale to všechno není stále ještě to hlavní. Nejhorší je, že žijeme ve zkaženém mravním prostředí. Morálně jsme onemocněli, protože jsme si zvykli něco jiného říkat a něco jiného myslet. Naučili jsme se v nic nevěřit, nevšímat si jeden druhého, starat se jen o sebe. Za svou dnešní svobodu jsme ovšem museli i my zaplatit. Mnoho našich občanů zahynulo v padesátých letech ve věznicích, mnozí byli popraveni, tisíce lidských životů bylo zničeno, statisíce talentovaných lidí bylo vypuzeno do

do zahraničí. Pronásledováni byli ti, kteří za války zachraňovali čest našich národů, ti, kteří se vzepřeli totalitní vládě i ti, kteří dokázali prostě být sami sebou a myslet svobodně. Na nikoho, kdo za naši dnešní svobodu tak či onak zaplatil, by nemělo být zapomenuto. Máme opřed sebou svobodné volby a tudíž i předvolební boj. Nedopustíme, aby tento boj zašpinil dosud čistou tvář naší vlídné revoluce. Zabraňme tonu, abychom sympatie světa, které jsme tak rychle získali, stejně rychle ztratili tím, že se zapleteme do houštiny mocenských šarvátek. Budoucí politika i prestiž našeho státu bude záviset na tom, jaké osobnosti si vybereme a posléze zvolíme do svých zastupitelských sborů. Na závěr bych rád řekl, že chci být prezidentem, který bude méně mluvit, ale víc pracovat. Prezidentem, který se bude nejen

dobře dívat z oken svého letadla, ale který, a to hlavně, bude trvale přítomen mezi svými spoluobčany a dobře jim naslouchat.

Václav Havel, Novoroční projev 1991

Pramen: Lukáš Landa. Novoroční projevy prezidenta Václava Havla 1990 – 2003. 2018. [vid. 20.4.2018]. Dostupné z:
<https://plus.rozhlas.cz/novorocni-projevy-prezidenta-vaclava-havla-1990-2003-7825891>

Vážení spoluobčané. Před rokem nás všechny spojovala radost z toho, že jsme prolomili mříže totality a osvobodili se, dnes jsme všichni trochu zneurotizováni tíhou svobody. Naše společnost je stále ještě v jakémsi šoku. Dalo se předvídat, že tento šok přijde. Nikdo jsme však nepředvídal, že bude tak hluboký. Starý systém se zhroutil, nový není dosud vybudován a náš společenský život je poznamenán podvědomou nejistotou, zda vůbec víme, jaký systém chceme budovat. Pocit vzdálenosti, mlhavosti a neurčitosti horizontu nového pořádku vede mnohé z nás k tomu, že se upírají k horizontům náhradním a dílčím a zapomínají, že prospěch individuální či skupinový je možný jen na pozadí prospěchu obecného nebo v souvislosti s ním. Nemilým

překvapením, které nám rok 1990 přinesl, je dost rozpačitý, ne-li přímo dusná atmosféra, v níž jsme se na jeho sklonku ocitli. Díky této atmosféře máme všichni sklon zapomínat na několik velkých překvapení v dobrém smyslu toho slova, která nám první rok po naší vzpouře proti totalitnímu režimu přinesl. Za prvé: poslední jednotky sovětské armády, která nás před dvaadvaceti lety přepadla, opouštějí naši zemi. Za druhé: úspěšně jsme absolvovali své první svobodné volby po dvaadvaceti letech, v nichž jsme si zvolili své představitele do zastupitelských sborů všech stupňů skutečně podle své vůle. Za třetí: naše parlamenty přijaly mnoho desítek nových zákonů, které tvoří

první základny skutečně právního, demokratického a decentralizovaného státu. Za čtvrté: dosáhli jsme toho, že nás celý svět respektuje po dlouhých desíletích opět jako nezávislý demokratický stát a že se tento stát těší obecné vážnosti, je navštěvován nejvýznamnějšími světovými státníky, kteří vysoce oceňují jeho iniciativní zahraniční politiku, směřující k budování nové mírové Evropy. Za páté: v naší zemi je naprostá svoboda slova a projevu a je zaručena svoboda shromažďování a sdružování. Za šesté: zpřetrhali jsme dráty, kterými byla naše republika obklíčena a které z ní dělaly jeden veliký koncentrační tábor. Kdokoliv smí cestovat kamkoliv a kdokoliv smí přijíždět k nám. Za sedmé: v naší zemi byl obnoven svobodný

náboženský život, všechny katolické diecéze jsou obsazeny biskupy, navštívil nás papež, navázali jsme diplomatické styky s Vatikánem. Za osmé: po složitých diskusích se nám podařilo vypracovat scénář ekonomické reformy a přijmout několik důležitých ekonomických zákonů, které vytvářejí legislativní předpoklady této reformy. Za deváté: začli jsme tvořit skutečnou a životaschopnou federaci. První a pravděpodobně nejdramatičtější fáze této tvorby vyvrcholila nedávným přijetím ústavního zákona, který nově rozděljuje pravomoci výkonné moci mezi naše dvě republiky a federaci. Víím, že to je ještě velmi málo a že to hlavní máme teprve před sebou.

Václav Havel, Novoroční projev 1992

Pramen: Lukáš Landa. Novoroční projevy prezidenta Václava Havla 1990 – 2003. 2018. [vid. 20.4.2018]. Dostupné z:
<https://plus.rozhlas.cz/novorocni-projevy-prezidenta-vaclava-havla-1990-2003-7825891>

Milí spoluobčané. V loňském lednu začala, jak všichni víte, dalekosáhlá transformace naší ekonomiky. Byl-li rok 1990 rokem liberalizace politické, pak rok 1991 byl rokem liberalizace ekonomické. Raduji se z toho, že základná systémové kroky naší reformy se zatím daří. Přežili jsme to, co mnohými státy v podobné situaci otřáslo až v základech, totiž první liberalizaci cen po dlouhých desíletích jejich centrálního určování. Byla zavedena vnitřní konvertibilita koruny. Bylo vykonáno mnoho práce na poli legislativním, organizačním v oblasti vnějších hospodářských vztahů. Už rok probíhá zdárně malá privatizace, soukromníci vydražili tisíce prodejen a provozoven v hodnotě

mnoha miliard korun. Začíná i velká privatizace. Příslušná ministerstva nyní intenzivně posuzují tisíce základních a konkurenčních privatizačních projektů, podle nichž bude privatizován státní majetek, odhadovaný na stovky miliard. Méně radosti vyvolávají ovšem mnohé některé nehnutelní průvodní jevy této radikální reformy. Většina jejich příčin, a to je třeba si znovu a znovu uvědomovat, netkví ovšem v této reformě jako takové, ale v hlubokých strukturálních deformacích celého našeho hospodářství jak jsme ho zdědili a v nepříznivých vnějších okolnostech, především ve zhroucení trhu bývalé RVHP. Mnoho podniků ztrácí odbytiště a není schopno obstát v konkurenci. Roste

Nezaměstnanost, velké potíže způsobuje zadluženost podniků a jejich platební neschopnost, mnohé z nich zkrachují, protože nemají perspektivu a nebo proto, že se nedokázaly včas přizpůsobit novým poměrům a pasivně spoléhaly na to, že je stát, tak jako dosud, vždycky nakonec nějak zachrání. Tato zátěž přitom není v naší federaci rozprostřena rovnoměrně, Všichni víme, že Slovensko je na tom podstatně hůř, než české země a že jsou velké rozdíly mezi jednotlivými regiony. Na závěr se zmíním, vážení spoluobčané o tom, co mě trápí v tuto chvíli ze všeho neví. Je to fakt, že představitelé dvou tak si blízkých a tak kulturních národů, jakými jsou Češi a Slováci, se stále nemohou dohodnout na způsobu soužití těchto národů a tím na samé budoucího

soužití těchto národů a tím na samé budoucí podobě společného státu.

Václav Havel, Novoroční projev 1994

Pramen: Lukáš Landa. Novoroční projevy prezidenta Václava Havla 1990 – 2003. 2018. [vid. 20.4.2018]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/novorocni-projevy-prezidenta-vaclava-havla-1990-2003-7825891>

Milí spoluobčané. Když vstupovala do života samostatná Česká republika, pro většinu z nás to byl spíš důvod k zamyšlení, než k oslavám. Ptali jsme se sami sebe, co pro nás všechny, Čechy i Slováky, bude znamenat toto rozdělení našeho dosavadního domova, co to bude znamenat pro Střední Evropu? Máme to chápat jako úspěch našich reprezentací nebo jako prohru v zápase o společný stát? Myslím, že první rok naší nové státní existence rozptýlil větší část loňských obav. Naše republiky se nezhroutily a Střední Evropou naše rozdělení neotřáslo. Česká společnost přijala tuto změnu věcně a s pochopením, nepropadla malomyslnosti či poraženectví, na Slováky nezanevřela a bez dlouhého váhání přiložila ruku k dílu, aby pokračovala

V tvorbě nových poměrů v rozměrech Českého státu. Zranění, které mnohým z nás způsobilo rozdělení Československa, jsme záhy pochopili jako daň, kterou platíme za svou polistopadovou svobodu, Nejzřetelnějším úspěchem České republiky nepochybně je, že dokázala udržet tempo hospodářské transformace, neuchýlit se od její koncepce a prokázat, že postup, který byl po prvních diskusích přijat, byl správný. Jak je obecně známo, všechny hlavní makroekonomické údaje jsou dnes příznivé, základní instituce a vztahy tržní ekonomiky začínají působit, dobře pokračuje i privatizace. Rychlost a všechny dosavadní dobré výsledky naší společenské transformace nechápu jen jako úspěch vlády a parlamentu, ale především jako úspěch vás všech občanů České

Republiky. Demokracie je systém, založený na důvěře v lidskou odpovědnost, kterou by měl probouzet a kultivovat. Demokracie a občanská společnost jsou tedy jen dvě strany téže mince. Moderní demokratický stát se nemůže skládat, zjednodušeně řečeno, jen ze státní správy, politických stran a soukromých podniků. Musí otevírat občanům pestrý vějíř možností, jak se angažovat nejen soukromě, ale i veřejně, jak rozvíjet nejrůznější typy občanského soužití, solidarity a účasti. Ve vrstevnaté občanské společnosti hrají svou nezastupitelnou roli samozřejmě nejen samosprávní orgány a neziskové organizace, ale i církve, odbory, nejrůznější občanská sdružení, spolky a kluby, přičemž to všechno dohromady vytváří teprve životadárné prostředí pro život

politický a jeho hlavní údy, tj. politické strany.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Národohospodářská fakulta VŠE v Praze

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.